

# ΔΑΣΟΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΠΟΝΙΑ

## ΘΕΜΕΛΙΟ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τοῦ ΑΝΔΡΕΑ ΤΣΑΠΑΡΑ

### III. Η ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΑΣΟΠΟΝΙΑΣ

Παρά τις δυσμενείς συνθήκες πού, όπως περιγράψαμε στα προηγούμενα μέρη τῆς μελέτης μας, επικρατοῦσαν καὶ επικρατοῦν ἀκόμα στὴν ἀσκηση τῆς δασοπονίας τῆς χώρας, ὡστόσο στὸ διάστημα τῆς τελευταίας τριακονταπενταετίας χάρη στὴν ἐπίμονη προσπάθεια τῶν δασολόγων καὶ γενικὰ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Δασ. Ὑπηρεσίας ἔχει συντελεσθεῖ σημαντικό ὅπωςδήποτε ἔργο τόσο στὸν τομέα τῆς συστηματικότερης ἐκμετάλλευσης τῶν δασῶν, ὅσο καὶ στὸν τομέα τῶν δασικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ἔργων. Καὶ οἱ κυριότερες

ἀπὸ τις ἐπιτεύξεις αὐτὲς εἶναι: 1) ἡ σχετικὴ αὔξηση τῆς παραγωγῆς τοῦ τεχνικοῦ ξύλου, 2) ἡ κατασκευὴ 1.100 περίπου χιλιομέτρων δασικῶν δρόμων ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ δικτύου, 3) ἡ ἴδρυση πέντε συγχρονισμένων κρατικῶν ἐργοστασίων, πριονιστηρίων δηλαδὴ καὶ ξηραντηρίων, 4) ἡ ἴδρυση καὶ λειτουργία 91 δασικῶν φυτωρίων συνολικῆς ἔκτασης 2.300 στρεμμάτων γιὰ τὴν παραγωγή δασικῶν δενδρυλλίων, 5) ἡ ἐκτέλεση παραγωγικῶν ἀναδασώσεων σὲ μικρὲς ἐκτάσεις, 6) ἡ ἐκτέλεση ἔργων διευθέτησης σὲ ὄρεινὲς λεκάνες χειμάρρων ἐπὶ συνολικῆς ἔκτασης 9.500 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, 7) ἡ σύνταξη δασοπονικῶν μελετῶν διαχείρισης γιὰ δημόσια καὶ μὴ δημόσια δάση συνολικῆς ἔκτασης 6.600.000 στρεμμάτων καὶ 8) ἡ ἐναρξη ἀπογραφῆς δασικῶν ἐκτάσεων καὶ ταξινόμησης τῶν ὄρεινῶν ἐδαφῶν τῆς χώρας μὲ τὴν χρησιμοποίηση συγχρονισμένων ἀεροφωτογραφικῶν μεθόδων.

Ὅμως, ἡ προσπάθεια αὐτὴ εἶναι πολὺ μικρὴ καὶ τὰ ἀποτελέσματα πολὺ πενιχρά, γιὰ νὰ σταματήσουν τὴν κατάπτωση τῶν δασῶν τῆς χώρας, κατάπτωση πού οἱ συνέπειές της θὰ εἶναι καταστρεπτικές, ὄχι μονάχα γιὰ τὴν δασικὴν, ἀλλὰ τελικὰ καὶ γιὰ ὀλόκληρη τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία. Οἱ σπουδαιότερες ἀπὸ τις συνέπειες αὐτὲς εἶναι σήμερα οἱ ἑξῆς: 1) Ἡ ὑποχρέωση εἰσαγωγῆς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ σὲ μεγάλες ποσότητες τεχνικῆς ξυλείας καὶ ξυλοπολτοῦ· ἐνῶ θὰ μπορούσε ἡ χώρα, μὲ ἐξαίρεση μονάχα ἐνὸς εἴδους τεχνικῆς ξυλείας, νὰ ἐπιτύχει αὐτάρκεια. 2) Ἡ ἀπόπλυση καὶ ἡ διάβρωση τοῦ ὄρεινοῦ παραγωγικοῦ ἐδάφους. Κατὰ τοὺς πιὸ μέτριους ὑπολογισμούς, περισσότερο ἀπὸ 750.000.000 κυβικὰ μέτρα χρήσιμης παραγωγικῆς γῆς χάνονται σὲ κάθε εἰκοσαετία· τοῦτ' εἰς δέ, σημαίνει ὅτι στὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα περισσότερο ἀπὸ 1.500.000 στρέμματα γόνιμης παραγωγικῆς γῆς χάνονται γιὰ τοὺς χωρικοὺς τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. 3) Ἡ δημιουργία πολυἀριθμῶν χειμάρρων. Τέτοιοι καταστρεπτικοὶ χείμαρροι σὲ δράση ὑπάρχουν, ὅπως ἀναφέραμε, σήμερα περίπου 500 καὶ 4) ἡ κατάπτωση τοῦ βιοτι-

Ἡ πραγματοποίηση τῶν προτάσεων αὐτῶν θὰ ἔχει τὰ ἑξῆς ὀφέλη γιὰ τὴν οἰκονομία τῆς χώρας:

- Θὰ συμβάλλει στὴν ἐκβιομηχάνιση καὶ στὴν περιφερειακὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας.
- Θὰ συντελέσει στὸν περιορισμὸ τῶν εἰσαγωγῶν γιὰ τὰ προϊόντα πού θὰ παράγονται ἀπὸ τις νέες βιομηχανίες.
- Θὰ αὔξησει τὴ ζήτηση ἐργατικῶν χειρῶν καὶ σὰ συνέπεια θὰ περιορίσει τὸ μεταναστευτικὸ ρεῦμα.
- Θὰ περιορίσει τὴν εἰσροὴ ξένου κεφαλαίου καὶ τὸν ἐξωτερικὸ δανεισμὸ, καὶ ἔτσι θὰ συμβάλλει στὴν τόνωση τῆς ἀνεξαρτησίας μας.
- Θὰ συμβάλλει στὴν ἀνακούφιση τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν.

Ἡ κυβέρνησις θὰ πρέπει, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, νὰ σταματήσῃ τὴν πολιτικὴ τῆς προσκόλλησής τῆς χώρας στὴ δυτικὴ ἀγορὰ καὶ νὰ ἀξιοποιήσῃ παράλληλα τὴν οἰκονομικὴ βοήθεια πού μᾶς προσφέρουν γενναϊόδωρα οἱ σοσιαλιστικὲς χώρες. Θὰ πρέπει ἄμεσα νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ ἀξιοποιήσῃ τις προτάσεις τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν πού ἐξυπηρετοῦν τὴν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας μας καὶ ἀποτελοῦν μιὰ σοβαρὴ ἄμεση λύσις τῆς κρίσης τῶν ἐξαγωγῶν.

Αὐτὸ ἀπαιτοῦν τὰ ἐθνικὰ καὶ οἰκονομικὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδας.

κού και πολιτιστικού επιπέδου των όρεινών πληθυσμών, που έχει σαν αποτέλεσμα την εγκατάλειψη των όρεινών χωριών με την επικίνδυνη διόγκωση του κύματος της αστυφιλίας και της μετανάστευσης. Χαρακτηριστικοί στο σημείο αυτό είναι οι αριθμοί που προκύπτουν από την έπεξεργασία των στοιχείων των απογραφών 1928, 1951 και 1961. Φανερώνεται δηλαδή από τις σχετικές συγκρίσεις, ότι, ενώ κατά το 1928 ο καθαρά όρεινός πληθυσμός αντιπροσώπευε τα 10,9% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, η αναλογία αυτή έπεσε στα 7,6% το 1961.

Από τα παραπάνω είναι εύκολο να εκτιμήσουμε το μέγεθος του έθνικού κινδύνου που απειλεί τον τόπο από τη συνέχιση της αποψίλωσης της όρεινης περιοχής. Υπολογίζεται ότι, και αν ακόμη ο ρυθμός της καταστροφής δεν επιταχυνθεί, η ολοκληρωτική αποδράση της χώρας θα έχει συντελεστεί σε χρονικό διάστημα μικρότερο της εκατονταετίας. Κι όπως ο καθένας μπορεί να το καταλάβει, οι συνέπειες από τη συντελούμενη αυτή δασοκτονία θα είναι πραγματικά ολέθριες για την ελληνική οικονομία, για τον ελληνικό πολιτισμό — γι' αυτή την ίδια την ελληνική φυλή.

Τη μοιραία αυτή εξέλιξη προς τη συνολική αποψίλωση της χώρας κανένα μέτρο προσωρινό και καμιά ενέργεια περιορισμένης σημασίας δε μπορεί να ανακόψει. Η άποτυχία άλλωστε της πολιτικής, που εφαρμόστηκε και εφαρμόζεται ίσαμε σήμερα, έπαληθεύει με τον καλύτερο τρόπο αυτή τη διαπίστωση. Η πολύχρονη ποσοτική συσσώρευση έφερε τη δασική οικονομία του τόπου στο κρίσιμο σημείο της ποιοτικής μεταβολής: είτε δηλαδή, ακολουθώντας το σημερινό της δρόμο, θα κατακυλήσει στην ανεπανόρθωτη καταστροφή, είτε, με μια απότομη και άμεση αλλαγή, θα στραφεί προς την ολοκληρωτική ανασυγκρότηση. Για το δασικό πρόβλημα της χώρας απομένει μια μονάχα λύση δυνατή — η ολοκληρωτική.

Όλοκληρωτική λύση του δασικού προβλήματος σημαίνει ανασυγκρότηση της δασοπονίας σε βαθμό που να εξασφαλίζει όχι μονάχα την πραγματική εκμετάλλευση των ελληνικών δασών, αλλά και την ολοκληρωτική αξιοποίηση της συνολικής έκτασης του δασικού εδάφους της χώρας. Η επίδιωξη αυτή είναι τόσο μεγάλη, ώστε, για ν' αποβεί θετική και πραγματοποιήσιμη, πρέπει το δίχως άλλο να στηρίζεται σε τρεις βασικές προϋποθέσεις: δηλαδή: α) στην αλλαγή των αντικειμενικών όρων, β) στο μακρόπνοο προγραμματισμό και γ) στη ριζική αναπροσαρμογή της δασικής πολιτικής. Οι προϋποθέσεις αυτές — που θα εξεταστούν παρακάτω σε τρία ξεχωριστά κεφάλαια — τοποθετούν χρονικά και οργανικά τη δασική ανασυγκρότηση στα γενικότερα πλαίσια της οικονομίας της χώρας, συνδέοντάς την έτσι απόλυτα με τη σημερινή και τη μελλοντική κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα.

## Α' 'Αλλαγή των αντικειμενικών όρων

Οι αντικειμενικοί όροι, που δημιουργούν τον άσφυκτικό και καταστρεπτικό περίγυρο της δασοπονίας, άπορρέουν, όπως είδαμε, από τη γενική καθυστέρηση της ελληνικής οικονομίας. Η σημερινή κοινωνικοοικονομική συγκρότηση, που άποτελεί το βαθύτερο υπόθεμα της γενικής αυτής καθυστέρησης, περιορίζει στο σημερινό της στάδιο τις δυνατότητες της οικονομικής ανάπτυξης σε όλους τους τομείς της έθνικής παραγωγής: ειδικότερα δε άποπνίγει και περιορίζει, όπως αναλύσαμε λεπτομερειακά στα προηγούμενα μέρη, τις δυνατότητες της οικονομικής ανάπτυξης στον πιο σημαντικό, αλλά και στον πιο δυσκίνητο τομέα της έδαφικής παραγωγής. Με την αίτιακή συνάρτηση και διαδοχή των οικονομικών φαινομένων, η γενική καθυστέρηση εκδηλώνεται στην έδαφική οικονομία με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χαλαρής εκμετάλλευσης, της άντινομίας ανάμεσα στα εκμεταλλευτικά της συστήματα και της συνεκλόουθης οργανικής της στείρότητας.

Με τον πραγματικό αυτό συσχετισμό, η ανασυγκρότηση της δασικής οικονομίας προβάλλει σαν ένα φαινόμενο όχι αυτόνομο και ανεξάρτητο αλλά, αντίθετα, σαν ένα φαινόμενο απόλυτα δεμένο με την οικονομική και γενικότερα την κοινωνικοοικονομική συγκρότηση της χώρας. Έτσι, η πορεία για την ανασυγκρότηση της δασοπονίας βρίσκεται αναγκαστικά συνυφασμένη με τις σύνθετες κοινωνικοοικονομικές μεταβολές, που καθορίζουν τη γενικότερη κίνηση για την ολοκληρωτική αξιοποίηση των έθνικών πλουτοπαραγωγικών πόρων. Μέσα στα θετικά θήματα της εξελικτικής αυτής πορείας η έδαφική οικονομία, άπελευθερωμένη από το φαύλο κύκλο της σημερινής πραγματικότητας, θα μπορέσει να αναπτυχθεί ανεμπόδιστα, άφομοιώνοντας ολο και περισσότερο την παραγωγική ένταση που επιτρέπουν τα σύγχρονα μέσα της έπιστήμης και της τεχνικής. Η έντατικοποίηση της έδαφικής οικονομίας — και μόνον αυτή — θα επιφέρει την ολοκληρωτική αλλαγή των αντικειμενικών όρων, που, όπως είπαμε είναι σήμερα τόσο δυσμενείς για την ύπαρξη και την ανάπτυξη της δασοπονίας.

Και πραγματικά. Η προαγωγή της έδαφικής οικονομίας στη μορφή της έντατικής εκμετάλλευσης, που επιτρέπουν τα σύγχρονα μέσα, θα άποκαταστήσει την όρθολογική τάξη σ' όλοκληρο το μηχανισμό που εξασφαλίζει την αξιοποίηση της παραγωγικής γής. Ο έξαρθρωτικός ανταγωνισμός που χαρακτηρίζει σήμερα τα έδαφοπονικά συστήματα εκμετάλλευσης, τόσο στα ένδιάμεσα σημεία

έπαφής τους, όσο και στον έσωτερικό τους χώρο, θα παραχωρήσει τη θέση του στην παραγωγική συνεργασία, που ολοκληρώνει την έκμετάλλευσή και πολλαπλασιάζει την απόδοση. Με βάση τη συγκεκριμένη κατανομή, που καθορίζει ή διαφοροποιημένη έδαφική πρόσοδος, τὸ καθένα ἀπὸ τὰ τέσσερα έδαφοπονικά συστήματα θα καταλάβει τὰ έδάφη που του ανήκουν πραγματικά, καταχτώντας πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις ὄρια σαφή και άπαραβίαστα ἀπὸ κάθε άντιοικονομική κατάληψη ή επέκταση. Έτσι, ή έντατικοποίηση της παραγωγής θα βαδίζει παράλληλα με την ὀρθολογική κατανομή του παραγωγικού έδαφους.

Ὁ ένεργά διευθετημένος αὐτός χώρος της έντατικοποιημένης έδαφοπονίας θα αποτελέσει άντικειμενικό περίγυρο κατάλληλο για την αὐτόνομη ύπαρξη, την ὀμαλή ανάπτυξη και την ὀλοκληρωτική ανασυγκρότηση της δασικής οίκονομίας. Μέσα στις εὐνοϊκές άντικειμενικές συνθήκες, που τότε θα δημιουργηθούν, τὰ δάση, άπαλλαγμένα ἀπὸ τη σημερινή κατωτέροτητα και τη σημερινή κύκλωση, θα μπορέσουν νὰ καταλάβουν προοδευτικά την οίκονομική θέση και την παραγωγική έκταση, που καθορίζει ή άμεση και έμμεση κοινωνική τους ὠφελιμότητα. Όταν δέ, με τὸν τρόπο αὐτό, τὰ δάση άποχτήσουν οίκονομική ὄντότητα, ή κοινή άναγνώριση της πραγματικής τους αξίας θα έξουδετερώσει και τους δυσμενείς ψυχολογικούς παράγοντες, που κι αὐτοί έπιδροῦν σήμερα, ὅπως είδαμε, περιοριστικά στην ανάπτυξη της δασοπονίας. Και οί φιλικές σχέσεις, που θ' άναπτυχθούν τότε άνάμεσα στο δάσος και τους φυσικούς του καρπωτές, άνάμεσα δηλαδή στο δάσος και τους ὀρεινούς πληθυσμούς, θα προσφέρουν την πιὸ θετική βάση στη γενική κινητοποίηση για τη δασική άναγέννηση της χώρας.

Άλλά, δέν είναι μονάχα ή δασική οίκονομία, πού, για ν' ανασυγκροτηθεί, έχει άνάγκη ἀπὸ τὸν εὐνοϊκό περίγυρο της ανασυγκροτημένης έδαφοπονίας. Στη γενικότερη διαλεχτική άλληλεξάρτηση τῶν φυσικῶν και κοινωνικοοικονομικῶν φαινομένων και ή ίδια ή έδαφική οίκονομία, για ν' άναπτυχθεί σέ άνώτερα συστήματα συγχρονισμένης έκμετάλλευσης, έχει άνάγκη ἀπὸ την ὀλοκληρωτική άξιοποίηση του δασικού έδαφους. Κι αὐτό, γιατί ή ὀλοκληρωτική άξιοποίηση του δασικού έδαφους, με την ανάπτυξη και την έκμετάλλευση τῶν δασῶν, διασφαλίζει την προστασία και, παραπέρα, άναπτύσσει προοδευτικά ὄλο και περισσότερο τη γονιμότητα στη συνολική έκταση της παραγωγικής γῆς. Στην ὀρεινή μας χώρα τὸ γεωργικό, τὸ δεντροκομικό, άκόμα δέ και τὸ κτηνοτροφικό έδαφος δέ θα μπορέσουν ποτέ νὰ προσεγγίσουν τὶς μέγιστες άποδόσεις της έξελισσόμενης τεχνικής, αν δέν ὑποστοῦν συστηματικά τη φυσική έπεξεργασία — τη φυσική καλλιέργεια θα μπορούσαμε νὰ πούμε καλύτερα — κι αν δέ δεχτοῦν τὸ φυσικὸ έμπλουτισμό,

που με την άδιάλειπτη έναλλαγή της έδαφικής ὕλης προσφέρει ή ὀλοκληρωτική δασοκάλυψη. Και δέν είναι μόνον αὐτό.

Η πρόοδος της έπιστήμης και της τεχνικής δίνει σήμερα στον άνθρωπο τη δυνατότητα νὰ πραγματοποιεῖ έργα μεγάλα ή άκόμα και τεράστια, που έπηρεάζουν άποφασιστικά τη γεωφυσική σύνθεση και την κλιματολογική σύσταση σέ έκτεταμένες περιοχές της γῆς. Η άσταμάτητη διεύρυνση τῶν οίκονομικῶν του έπιδιώξεων και ή αύξανόμενη τεχνική και ὀργανωτική του δυναμικότητα ὀδηγοῦν τὸ σύγχρονο άνθρωπο στην έκτέλεση έργων παραγωγικῶν που με τὸ σύνθετο χαρακτήρα και την έκταση τῶν κατασκευῶν τους μεταβάλλουν οὐσιαστικά αὐτή την ίδια τη φύση. Στη σκόπιμη αὐτή φυσική άλλαγή και ριζική βελτίωση τῶν φυσικῶν συνθηκῶν, που ή σημερινή άναγκαιότητα τοποθετεῖ μέσα στα προγραμματικά πλαίσια κάθε προοδευτικής οίκονομίας, ή έκτεταμένη και συστηματική δασοκάλυψη θεωρεῖται — και πολύ σωστά — σαν ὁ βασικότερος πολλές φορές συντελεστής της έπιτυχίας. Κι αὐτό, γιατί ή ανάπτυξη τῶν δασῶν στις τεχνητά άναμορφούμενες περιοχές αποτελεί, για ὀλόκληρη τη σειρά τῶν παραγωγικῶν έργων, τὸ άναγκαῖο έπιστέγασμα, που, συνδέοντας ὀργανικά τη νεκρή κατασκευή με τη ζωντανή φύση, τους έξασφαλίζει, μαζί με την ὀλοκληρωτική προστασία, και την άέναη άναπροσαρμογή στις μεταβολές του έξωτερικού περιγυρου. Ὅπως είναι γνωστό, άναδασώσεις τέτοιας μορφής πραγματοποιοῦνται σήμερα, σέ πολλές χώρες, ὅπως ειδικότερα στη Σοβιετική Ένωση, ὅπου ή προσπάθεια που καταβάλλει τὸ Κράτος, για νὰ άναμορφώσει και άξιοποιήσει τὶς στέππες και τὶς έρήμους της Κεντρικής Άσίας, στηρίζεται σέ μεγάλο βαθμό στη μηχανική, έδαφοχημική και κλιματολογική έπενέργεια της έκτεταμένης δασοκάλυψης.

## **Β' Μακρόπνοος προγραμματισμός**

Ὅπως άναπτύξαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, ή προσπάθεια για την καθολική προαγωγή της έδαφικής οίκονομίας είναι συνυφασμένη, στα άνώτερα στάδια τῶν έπιδιώξεων, με την προσπάθεια για την ανασυγκρότηση της δασοπονίας. Ὅπως δὴποτε, ὅμως, για νὰ καταστεῖ πραγματοποιησίμη ή δασική ανασυγκρότηση, πρέπει, πρὶν ἀπ' ὄλα, νὰ έχει προωθηθεῖ θετικά και σέ σημαντικό βαθμό ή έντατικοποίηση της έδαφικής οίκονομίας γενικά: κι αὐτό, γιατί μονάχα τότε θα έχουν μεταβληθεῖ (θα έχουν γίνει εὐνοϊκοί) οί άντικειμενικοί ὄροι, πού, ὅπως είπαμε, προσδιορίζουν βασικά τη σημερινή καθυστερημένη μορφή της δασικής οίκονομίας. Αὐτὸ άλλωστε θα άποδειχτεῖ κι ἀπὸ την παρακάτω ειδική άνάλυση.

Μέσα στα γενικά πλαίσια της ὀρθολογικής αὐτῆς τοποθέτησης, άποβαίνει πια δυνατή ή κατάρτιση και ή έφαρμογή ένὸς σχε-

δίου για την ανασυγκρότηση της δασικής οικονομίας, για την εκμετάλλευση δηλαδή και την επέκταση των δασών στο χώρο της φυσικής και οικονομικής τους εξάπλωσης. Το σχέδιο αυτό θα είναι ο καρπός της συνεργασίας των ειδικών επιστημόνων — των δασολόγων που θα συνεργάζονται για τα ζητήματα έπαφής στους γειτονικούς κλάδους με τους γεωπόνους και τους ζωτέχνες — με τους εκπροσώπους των ιδιοκτητριών δασικών εκτάσεων κοινοτήτων και των άλλων παραγωγικών τάξεων του δασικού κόσμου. επεξεργασμένο δέ τελικά από τους κεντρικούς υπεύθυνους για την άσκηση της δασικής πολιτικής, θα τεθεί σε εφαρμογή και θα πραγματοποιηθεί κατά χρονικά διαστήματα, που θα υπολογίζονται με κάθε δυνατή προσέγγιση. Όμως, το πρόγραμμα αυτό θα είναι ολότελα ανεφάρμοστο, αν δεν έχει προσαρμοστεί, με την κατάλληλη χρονική κλιμάκωση, μέσα στα πλαίσια του γενικού προγράμματος, που θα κατευθύνει την ανασυγκρότηση ολόκληρης της έδαφικής οικονομίας.

Και πραγματικά. Η με την ανασυγκρότηση της δασοπονίας προβλεπόμενη επέκταση των δασών σε νέες εκτάσεις, που αποτελούν απόλυτα δασικά έδαφη, σημαίνει βαθμιαίο, αλλά σημαντικό, περιορισμό των εκτάσεων, που κατέχει και εκμεταλλεύεται σήμερα η κτηνοτροφία. Η σύμπτυξη όμως της κτηνοτροφίας σε μικρότερο νομευτικό χώρο δέ θα μπορέσει ποτέ να πραγματοποιηθεί παραγωγικά, αν δεν δημιουργηθούν συνθήκες κατάλληλες για την προοδευτική προαγωγή της από το σημερινό χαλαρό έκτατικό, σε έντατικό σύστημα εκμετάλλευσης.

Αλλά, για να πάρει θετικά την κατεύθυνση αυτή της έντατικοποίησης ή κτηνοτροφία, έχει ανάγκη από τη συστηματική βοήθεια της γεωργίας, που, έντατικοποιούμενη κι αυτή παράλληλα και ταυτόχρονα, θα της παρέχει άφθονες και ανώτερης ποιότητας ζωτροφές για τη διατροφή των ζώων στον περιορισμένο πια κτηνοτροφικό χώρο.

Είναι αυτόνομο, ότι βασική προϋπόθεση για τη συνδυασμένη αυτή και ταυτόχρονη κινητοποίηση των έδαφοπονικών κλάδων είναι η κατασκευή μεγάλων τεχνικών και ύδροηλεκτρικών έργων, που μ' αυτή βρίσκεται απόλυτα συνυφασμένη ή εκτέλεση και ολοκλήρωση του άρδευτικού συστήματος, που θα δώσει την πρώτη και κύρια ώθηση στην έντατική εκμετάλλευση του γεωργικού και γενικότερα του παραγωγικού έδαφους.

Έτσι, συμπληρώνοντας ολόκληρο τον κύκλο της έρευνας, καταλήγουμε στο ίδιο συμπέρασμα: ότι δηλαδή για την επέκταση και γενικά για την ανασυγκρότηση της δασικής οικονομίας είναι απαραίτητο να τεθούν σε κίνηση όλοι οι τροχοί της έδαφικής οικονομίας και, πιδό πάνω ακόμα, όλοι οι τροχοί της έθνικης οικονομίας, που στο σύνολο της οργανικής τους λειτουργίας προσδιορίζουν τους αντικειμενικούς δρους για την ύπαρξη και την ανάπτυξη της δασοπονίας.

Το πρόγραμμα για την ανασυγκρότηση

της δασοπονίας πρέπει να είναι λεπτομερειακό και έμπεριστατωμένο. Είναι ανάγκη δηλαδή να μελετηθούν συστηματικά οι συνθήκες κάθε περιοχής, όχι μονάχα για να διαπιστωθεί ή τοπική κατάσταση των δασών και των δασικών έδαφών, αλλά και για να έξευρευθούν οι σχέσεις, που υπάρχουν προς τους συγγενικούς κλάδους της έδαφοπονίας και τους άλλους κοινωνικοοικονομικούς συντελεστές, όπως είναι οι δημογραφικοί, οι οικιστικοί κλπ. Οι σχέσεις αυτές είναι σήμερα περίπλοκες και με τις αντιθέσεις που κλείνουν μέσα τους, έμποδίζουν την έλεύθερη κίνηση των παραγωγικών δυνάμεων για την εκμετάλλευση του έδαφους.

Ακολουθώντας την κατεύθυνση αυτή, οδηγούμαστε αναγκαστικά στη μελέτη της όρεινης οικονομίας της χώρας και, είδικότερα, στη μελέτη των μικρότερων χωρονομικών μονάδων που την συγκροτούν. Οι χωρονομικές αυτές μονάδες, που στις περισσότερες περιπτώσεις συμπίπτουν με τις ύδρονομικές λεκάνες, αποτελούν τα συνθετικά κύτταρα της όρεινης οικονομίας. Έτσι δέ και ή ξεχωριστή έρευνα των είδικών συνθηκών, που αυτές παρουσιάζουν, θα δέσει πιδό πολύ το σχέδιο της δασοπονικής ανασυγκρότησης με την πραγματικότητα.

Με ένα πρόγραμμα έτσι καταρτισμένο, ή ανασυγκρότηση της δασικής οικονομίας θα αποβλέπει σε δυό βασικούς σκοπούς: α) στην έντατικοποίηση και β) στην επέκταση.

α) Έ ν τ α τ ι κ ο π ο ι ή σ η .

Η έντατικοποίηση της δασικής οικονομίας άπαιτεί την άμεση βελτίωση της διαχειριστικής κατάστασης των δασών, ώστε με την ολοκληρωτική τους εκμετάλλευση, να παράγονται όσο το δυνατόν μεγαλύτερα ποσά δασικών προϊόντων. Ωστόσο, είναι αυτόνομο ότι το βαθμό της έντατικοποίησης περιορίζει, έξόν από τους άλλους λόγους, και ή ανάγκη για τη συμπλήρωση και την επέκταση των δασών, που, όπως είπαμε παραπάνω, αποτελεί το δεύτερο — και τον πιδό σημαντικό — δρο της δασικής ανασυγκρότησης. Για το λόγο δέ τούτο, την έντατικοποίηση την έννοούμε έδω σαν μιάν ενέργεια με άμεση διαχειριστική επίδιωξη ποιοτική και όχι ποσοτική: να καταμερίζει δηλαδή τις ύλοτομίες σε ολόκληρη την έκταση των δασών ανάλογα με την πραγματική τους δυναμικότητα και, παραπέρα, να επιλέγει το μεγαλύτερο ποσοστό τεχνικής ξυλείας από τον ύλοτομούμενο κάθε φορά ξυλώδη δγκο.

Και κάτω από την περιοριστική αυτή προϋπόθεση, τα έλληνικά δάση μπορούν ακόμα και με τη σημερινή τους έκταση να ίκανοποιήσουν το μεγαλύτερο μέρος από τις ανάγκες της χώρας σε τεχνικό και καύσιμο ξύλο. Απόδειξη του ίσχυρισμού αυτού παρουσιάζει ο παρακάτω πίνακας 12, που σε άποστρογγυλωμένους αριθμούς δείχνει την κατά δασικό είδος στρεμματική και συνολική έτήσια άπόδοση (προσαύξηση) των δασών (και των δασικών βοσκοτόπων) της χώρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

Δυνατή παραγωγή τών δασών τῆς χώρας σὲ ξύλο

ΔΑΣΙΚΟ ΕΙΔΟΣ	*Εκταση δασών σὲ στρέμμα	*Ετήσια ἀπόδοση κ.μ.	
		Κατὰ στρέμμα	Συνολικὴ
Ἐλάτη, Ἐρυθρελάτη .....	2.273.660	0,30	682.000
Πεύκη Λαρικ. Δασικὴ. Αὐστριακὴ .....	1.385.790	0,30	416.000
Ὄξυά .....	2.501.730	0,30	750.000
Δρύς φυλλοδόλοι .....	8.283.050	0,25	2.070.000
Καστανιά .....	129.810	0,45	60.000
Πεύκη παράλιος. Τραχεῖα .....	4.013.810	0,15	610.000
Φυλλοδόλα πλατύφυλλα .....	878.790	0,15	136.000
Ἀειθαλὴ πλατύφυλλα .....	5.205.150	0,06	316.000
Λοιπὰ εἶδη .....	93.210	0,10	10.000
Σύνολο ἀπόδοσης δασών .....	24.765.000		5.050.000
Μερικὰ δασοσκέπαστοι βοσκοτόποι .....	12.000.000		250.000
Συνολικὴ ἀπόδοση δασών καὶ βοσκοτόπων			5.300.000

Ἀπὸ τὸ συνολικὸ ξυλώδη ὄγκο τῶν 5.300.000 κυβικῶν μέτρων ποὺ σύμφωνα μὲ τὸν πίνακα μποροῦν ν' ἀποδίνουν κάθε χρόνο τὰ ἑλληνικὰ δάση, μποροῦν ἐπίσης δίχως καμιά ἀμφιβολία νὰ ἐπιλέγονται 600.000 κ.μ. τεχνικῆς ξυλείας καλῆς καὶ μετρίας ποιότητος γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας. Ἐτσι ἡ εἰσαγωγή ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ θὰ περιοριστεῖ σὲ 100.000 περίπου κ.μ. τὸ χρόνο, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζει ἀποκλειστικὰ ἀνάγκες σὲ τεχνικὴ ξυλεία ἐξαιρετικῆς ποιότητος. Ἡ σημαντικὴ δὲ αὐτὴ κατάχτηση θὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ μὲ τὴν ἐπιπρόσθετη προϋπόθεση ὅτι, μὲ τὰ γενικὰ καὶ εἰδικὰ μέτρα ποὺ θὰ ληφθοῦν, ἡ ἐτήσια κατανάλωση τῆς καύσιμης ξυλείας θὰ ἐλαττωθεῖ κατὰ 1 ἑκατομμύριο περίπου κυβικὰ μέτρα.

Ἡ ἐτήσια ἀπόληψη τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ ποσοῦ σὲ ξυλώδη ὄγκο, μιὰ ποὺ δὲν ξεπερνάει τὴ σημερινὴ δυναμικότητα τῶν δασῶν, δὲν πρόκειται νὰ ἀποβεῖ σὲ βάρος τῆς συντηρητικότητος τοῦ ξυλώδους κεφαλαίου. Ἀντίθετα, ἐφόσον οἱ ὑλοτομίες θὰ διενεργοῦνται κανονικὰ καὶ συστηματικὰ, θὰ ὠφελήσει τὰ ἑλληνικὰ δάση, ποὺ, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ὑποφέρουν σήμερα καὶ ἀπὸ ἔλλειψη καλλιεργητικῶν ὑλοτομιῶν.

Ἡ ἄποψη ποὺ ὑποστηρίζεται σὲ τοῦτο τὸ κεφάλαιο — ὅτι τὰ ἑλληνικὰ δάση καὶ μὲ τὴ σημερινὴ τους ἀκόμα ἔκταση μποροῦν, ὅταν βελτιωθεῖ ἡ διαχειριστικὴ τους κατάσταση, νὰ καλύψουν τὶς ἀνάγκες τῆς χώρας — ἀποδείχεται καὶ συγκριτικὰ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι χώρες, ποὺ σχετικὰ μὲ τὴ δημογραφικὴ τους πυκνότητα ἔχουν δάση λιγότερα παρὰ ἡ Ἑλλάδα (Γερμανία, Γαλλία) ἀντιμετωπίζουν στὸ ἀκέραιο ἀπὸ τὴν ἐγχώρια δασικὴ παραγωγή τὶς ἀνάγκες τους σὲ τεχνικὸ καὶ καύσιμο ξύλο.

β) Ἡ ἐπέκταση

Ἡ ἐπέκταση τῶν δασῶν σὲ νέα ἐδάφη — ποὺ θ' ἀποτελέσει τὸ δεύτερο βασικὸ σκοπὸ στὸ πρόγραμμα γιὰ τὴν ἀνασυγκρότηση τῆς δασικῆς οἰκονομίας — εἶναι συνυφασμένη μὲ τὸ πρόβλημα τῆς γενικῆς ἀνακατανομῆς τοῦ παραγωγικοῦ ἐδάφους τῆς χώρας. Μὲ τὴν ἀνακατανομὴ αὐτὴ, ἀπὸ τὰ χαλαρότερα συστήματα παραγωγῆς θὰ ἀφαιρεθοῦν βαθμιαίᾳ ὅσο τὸ δυνατόν μεγαλύτερες ἐκτάσεις, γιὰ νὰ ἀποδοθοῦν στὰ περισσότερα ἀποδοτικά. Αὐτό, στὴ γενικὴ του κατεύθυνση σημαίνει, ὅτι ἡ γεωργία καὶ ἡ δεντροκομία πρέπει νὰ ἀπορροφήσουν ἀπὸ τὴν κτηνοτροφία καὶ τὰ δάση ὅλες τὶς ἐκτάσεις, ποὺ, μὲ θετικὸ κριτήριον τὰ σημερινὰ τεχνικὰ μέσα καὶ τὶς σημερινὲς ἐπιστημονικὲς μέθοδους, μποροῦν μόνιμα νὰ ὑπαχθοῦν στὴ γεωργικὴ καὶ δεντροκομικὴ ἐκμετάλλευση. Τὸ ἴδιο καὶ τὰ δάση θὰ ἀποσπάσουν βαθμιαίᾳ ἀπὸ τὴν κτηνοτροφία ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῆς, ποὺ μποροῦν καὶ πρέπει νὰ ἀποδοθοῦν στὴ δασικὴ ἐκμετάλλευση.

Ὅλοι οἱ ἐρευνητὲς τοῦ δασικοῦ, ἀλλὰ καὶ γενικότερα τοῦ ἐδαφοπονικοῦ προβλήματος παραδέχονται ὅτι ἕνα ποσοστὸ 13% τὸ λιγότερα ἀπὸ τὸ παραγωγικὸ ἔδαφος τῆς χώρας — δηλαδὴ τουλάχιστο 15.000.000 στρέμματα πέρα ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἔκταση τῶν δασῶν — ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐδάφη δασικὰ (ἀπόλυτα δασικὰ ἐδάφη), ποὺ, ἔχοντας ἢ μπορώντας ν' ἀποχτήσουν τὴ φυσικὴ καὶ οἰκονομικὴ δυνατότητα ἀναδάσωσης, θὰ πρέπει νὰ ἀποδοθοῦν στὴ δασικὴ οἰκονομία. Μὲ βάση τοὺς παραπάνω συλλογισμοὺς γιὰ τὴν ἀνακατανομὴ τῆς παραγωγικῆς γῆς τῆς χώρας, ἡ ἀναλογία τοῦ ἐδάφους τῆς δασοπονίας, σὲ σχέση μὲ τοὺς λοιποὺς κλάδους τῆς ἀνασυγκροτημένης ἐδαφοπονίας, τελικὰ θὰ εἶναι, ὅπως δείχνει ὁ παρακάτω πίνακας 13.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

Κατανομή του παραγωγικού εδάφους μιᾶς εδαφοπονίας πραγματικά ανασυγκροτημένης

Είδος εδαφοπονίας	Προβλεπόμενη		Σημερινή		Διαφορά + ή -	
	Έκταση χιλ. στρέμ.	Ποσο- στό %	Έκταση χιλ. στρέμ.	Ποσο- στό %	Απόλυτη χιλ. στρέμ.	Ποσοστό %
Δασική οίκονομία	40.000	32,9	24.765	20,4	+ 15.235	+ 62
Γεωργία	31.000	25,5	29.200	24,0	+ 1.800	+ 6
Δεντροκομία	14.000	11,5	7.800	6,4	+ 6.200	+ 79
Κτηνοτροφία	36.500	30,1	59.735	49,2	-23.235	-61
Σύνολο παραγ. γῆς	121.500	100,0	121.500	100,0		
Άγονες εκτάσεις	9.500		9.500			
Συνολική έκταση χώρας	131.000		131.000			

Είναι φανερό, ότι ή βαθμιαία κατάχτηση, αξιοποίηση και άφομοίωση τών νέων δασικῶν εδαφῶν θά συνεπιφέρει ανάμεσα στη δασοπονία και τούς λοιπούς εδαφοπονικούς κλάδους μεγάλες μεταβολές — μεταβολές που όμως δέν θά επιβληθοῦν μέ αστυνομικά μέτρα, ἀλλά θά πραγματοποιηθοῦν μέ παραγωγικά ἔργα.

Οί μεταβολές που θά ἐπέλθουν ανάμεσα στη δασοπονία και τή γεωργία δέ θά εἶναι οὔτε μεγάλες οὔτε πολύπλοκες γι' αὐτό δέ και ή περιγραφή τους δέ θά μᾶς ἀπασχολήσει ἐδῶ ιδιαίτερα. Δέ συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο και μέ τήν κτηνοτροφία.

Και πραγματικά. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι σήμερα τόσο μπλεγμένη μέ τὰ δάση, ὥστε πολλές φορές ἀφαιρεῖ ἀπό αὐτά κάθε δυνατότητα ἐκμετάλλευσής τους. Γι' αὐτό και τὸ πρόγραμμα ἀνασυγκρότησης τῆς δασοπονίας ὀφείλει, πρὶν ἀπ' ὅλα, νὰ ἀπλοποιήσει τὶς σχέσεις τῶν δυὸ αὐτῶν οἰκονομιῶν, και νὰ ἐξομαλύνει τὶς σημερινές τους ἀντιθέσεις.

Πλατεία μελέτη τοῦ κτηνοτροφικοῦ προβλήματος δέν ἔχει, βέβαια, θέση ἐδῶ. Συνοπτικά μονάχα μπορούμε νὰ πούμε, ὅτι, ἂν και τὸ κτηνοτροφικὸ πρόβλημα εἶναι σύνθετο και ή τελική μορφή του δέ μπορεί νὰ ὑπαχθεῖ σὲ ἐνιαῖο τύπο, ὡστόσο, ή γενική κατεύθυνση που θά ὀδηγήσει στη λύση του εἶναι νὰ δημιουργηθεῖ, ἀπὸ τὸ σημερινὸ χαλαρὸ σύστημα, μιὰ κτηνοτροφία ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερο σταυλική. Μόνο δέ ὅταν ή κτηνοτροφία τῆς χώρας πάρει θετικά τὸ δρόμο αὐτὸ τῆς ὀργάνωσης και τῆς ἀνάπτυξης, θά ἀφαιροῦνται ἀπὸ αὐτή οἱ περιοχές που σὰν ἀπόλυτα δασικά ἐδάφη ἀνήκουν στη δασοπονία. Ἄλλὰ τότε οἱ περιοχές αὐτές θά εἶναι ἀχρηστες στήν κτηνοτροφία.

Ἡ ἐπάρκεια χώρου, που θά δημιουργηθεῖ ἀπὸ τήν ἐντατικοποίηση τῆς κτηνοτροφίας, θά ἐπιτρέψει ὥστε, μέ ἐνδειχτικὸ ἀπλῶς γνώμονα τὸ ποσοστὸ τῆς ἐπέκτασης τῶν δασῶν κατὰ 13%, νὰ καθοριστοῦν: 1) οἱ ἀπόλυτες δασικές ἐκτάσεις που θά ὑπάγονται σὲ δασική ἀποκλειστικὰ ἐκμετάλλευση, δίχως καμιά ἐπέμβαση τῆς κτηνοτροφίας, 2) οἱ δασοκτη-

νοτροφικές ἐκτάσεις, οἱ ἐκτάσεις δηλαδή ὅπου θά εἶναι δυνατὴ ή κοινή, δασική και κτηνοτροφική, ἐκμετάλλευση, και 3) οἱ ἀπόλυτες κτηνοτροφικές ἐκτάσεις, που θά βρίσκονται ἀποκλειστικά στη διάθεση τῆς κτηνοτροφίας.

Μέ βάση τὰ συμπεράσματα τῆς γενικῆς μελέτης και ἀνάλογα μέ τὶς τοπικές συνθήκες σὲ κάθε χωρονομική μονάδα, εἴτε θά ἐπικρατεῖ ὁ ἕνας ἀπὸ τούς τρεῖς αὐτούς τύπους, εἴτε θά μοιράζεται ή ἐκμετάλλευση τῆς γῆς στοὺς δυὸ, εἴτε τέλος θά συνυπάρχουν ἰσὸδύναμα και οἱ τρεῖς.

Ὅταν στὶς ὀρεινές περιοχές τῆς χώρας ή κατανομή τῆς παραγωγικῆς γῆς ανάμεσα στη δασοπονία και τήν κτηνοτροφία πάρει τή συγκεκριμένη αὐτή μορφή, θά ἔχει τελειώσει και τὸ προπαρασκευαστικὸ στάδιο γιὰ τήν ἐπέκταση τῶν δασῶν. Και ή ἐπέκταση αὐτή δέ μπορεί παρὰ νὰ ἀρχίσει πραγματοποιούμενη ἀπὸ τὶς ἐκτάσεις που παρέχουν δυνατότητες φυσικῆς κυρίως ἀναδάσωσης. Ἔτσι, μερικά δασοσκέπαστοι βοσκοτόποι, ἐφόσον σύμφωνα μέ τὸ σχέδιο ἀνασυγκρότησης περιλαμβάνονται στὶς ἀναδασωτέες περιοχές, θά προτιμοῦνται. Και ή ἀναδάσωση θά προχωρεῖ κατὰ κλιμάκια στὶς λοιπές περιοχές, που θά ἐγκαταλείπονται βαθμιαία ἀπὸ τήν κτηνοτροφία, γιὰ ν' ἀποδοθοῦν στη δασική ἐκμετάλλευση.

Εἶναι φανερό, ὅτι σὲ τούτη τὴ μελέτη, που σκοπὸ ἔχει νὰ δώσει ἕνα ἐνδειχτικὸ διάγραμμα γενικῶν κατευθύνσεων, δέ μπορεί νὰ δώσουμε λεπτομέρειες γιὰ τὰ συστήματα, τὰ τεχνικά μέσα και τὶς μέθοδες που θά πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν και νὰ εφαρμοστοῦν, γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ ή ἐπέκταση τῆς δασοπονίας στὰ νέα ἐδάφη. Ἡ λύση ἄλλωστε τῶν προβλημάτων αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικά ἀπὸ τήν ἔρευνα τῶν τοπικῶν συνθηκῶν και, συνακόλουθα, μπορεί μονάχα νὰ δοθεῖ ἀπὸ τήν εἰδική και συγκεκριμένη μελέτη τῆς κάθε περιοχῆς.

Ἐδῶ μπορούμε και πρέπει νὰ δώσουμε μονάχα τὴ γενική μορφή, που θ' ἀποχτήσῃ ή δασοπονία τῆς χώρας ὅταν ή ἀναδάσωση τῶν νέων εδαφῶν θά ἔχει πιά ὀλοκληρωθεῖ.

Καί τή συνοπτική αυτή εικόνα τής μελλοντικής δασοπονίας παρουσιάζει ὁ παρακάτω πίνακας 14, πού, μέ ἀριθμούς ὀλότελα ἐνδειχτικούς, δίνει τῖς ἐκτάσεις καί τῖς νέες

ἀναλογίες τῶν δασῶν κατά τή διαχειριστική τους μορφή, ὅπως ἐπίσης καί τῖς ἀπόλυτες καί τῖς ἐκατοστιαῖες σχέσεις τους πρὸς τήν ἀντίστοιχη σημερινή (1961) κατάσταση.

#### Π Ι Ν Α Κ Α Σ 14

##### Προβλεπόμενη κατανομή τῶν δασῶν

Διαχειριστική μορφή	Ἔκταση δασῶν		Αὔξηση		
	Προβλεπόμενη χιλ. στρέμ.	Ποσοστὸ %	Σημερινή χιλ. στρέμ.	Συνολική χιλ. στρέμ.	Ποσοστὸ %
Δάση ὑψηλὰ	13.000	32,6	6.990	6.010	85,8
Δάση μέσα	9.000	22,5	4.342	4.658	107,2
Δάση χαμηλὰ	18.000	44,9	13.433	4.567	32,1
<b>Σύνολο δασῶν</b>	<b>40.000</b>	<b>100,0</b>	<b>24.765</b>	<b>15.235</b>	<b>60,7</b>

Ἐπιπλέον ἀπὸ τὴν ὀλοκλήρωση τοῦ δασοπονικοῦ μετασχηματισμοῦ, ἡ ἀπόδοση τῶν ἐλλειπτικῶν δασῶν σὲ ξύλο θὰ μπορέσει, τὸ δίχως ἄλλο, νὰ ὑπερδιπλασιαστεῖ σὲ σύγκριση μέ τή σημερινή. Ὡστόσο, γιὰ τὴν πρώτη περίοδο (τὴν πρώτη εἰκοσαετία) ὑπολογίζουμε τὸ μέσο συντελεστὴ ἐτήσιας στρεματικής ἀπόδοσης σὲ 0,17 κ.μ., δηλαδή μικρότερο καί ἀπὸ τὸ ὑπολογιζόμενο σήμερα (μέ-

σος ὄρος τριετίας 1957-1961) πού εἶναι 0,182 κυβικά μέτρα. Ὅμως καί μέ τή συντηρητική αὐτὴ ἐκμετάλλευση τῶν δασῶν, τὸ ποσοστὸ τῆς ἐπιλογῆς τεχνικοῦ ξύλου ἀπὸ τὸν ὑλοτομούμενο κάθε χρόνο ξυλώδη ὄγκο θὰ μπορέσει σίγουρα νὰ ὑπερδιπλασιαστεῖ (13% ἀντὶ τοῦ σημερινοῦ 6,5%). Ἐτσι, ἡ συνολικὴ παραγωγή τῶν δασῶν σὲ ξύλο θὰ εἶναι ὅπως δείχνει ὁ πίνακας 15.

#### Π Ι Ν Α Κ Α Σ 15

##### Προβλεπόμενη παραγωγή δασῶν σὲ ξύλο

Εἶδος δασικοῦ προϊόντος	Ποσότητα σὲ κ. μ.	Ποσοστὸ %	Αὔξηση σὲ σχέση μετὰ τὴν σημερινὴ παραγωγή	
			Συνολική κ. μ.	Ποσοστὸ %
Οἰκοδομικὴ ξυλεία	900.000	13	606.000	306
Κάρβουνα	420.000	6	314.000	300
Καυσόξυλα	5.480.000	81	1.380.000	34
<b>Σύνολα</b>	<b>6.800.000</b>	<b>100</b>	<b>2.300.000</b>	<b>52</b>

### Γ' Ριζικὴ ἀναπροσαρμογὴ τῆς δασικῆς πολιτικῆς

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ καταστρωθεῖ καί νὰ πραγματοποιηθεῖ τὸ μεγαλύτερο αὐτὸ σχέδιο τῆς δασικῆς ἀνασυγκρότησης καί ἀναγέννησης, πρέπει ἡ δασικὴ πολιτικὴ νὰ μεταβληθεῖ ριζικὰ καί νὰ ἀναπροσαρμοστεῖ ὀλοκληρωτικὰ στῖς νέες ἀντικειμενικὲς συνθήκες, πού θὰ δημιουργήσει ἡ ἀναμόρφωση καί ἡ ἐντατικοποίηση ὀλοκλήρης τῆς ἐδαφικῆς οἰκονομίας. Ὁ γενικὸς ἐδαφοπονικὸς ἀνασχηματισμὸς, πού, ὅπως εἴπαμε, μόνο σὰν ἀποτέλεσμα εὐρύτερης κοινωνικο-οἰκονομικῆς ἀλλαγῆς μπορεῖ νὰ ἐννοηθεῖ, θὰ ἐπιβάλλει στὴ δασικὴ πολιτικὴ νέους τελικοὺς

σκοποὺς καί νέα συστήματα ἐφαρμογῆς, συστήματα ἀνάλογα μέ τοὺς καθορισμένους ἀπώτερους σκοποὺς, ἀλλὰ καί μέ τῖς ἐγγύτερες κάθε φορὰ σταδιακὲς ἐπιδιώξεις.

Βασικοὶ σκοποὶ τῆς ἀναπροσαρμοσμένης δασικῆς πολιτικῆς θὰ εἶναι ἡ συστηματικὴ καί ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευση ὄλων τῶν δασῶν καί ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἀξιοποίηση ὄλων τῶν δασικῶν ἐδαφῶν τῆς χώρας. Ὅμως, τόσο στὴ σύλληψη, ὅσο καί στὴν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν αὐτῶν, οἱ διαμορφωτὲς τῆς δασικῆς πολιτικῆς πρέπει νὰ ἐμπνέονται ἀπὸ τὴν εὐρύτερη ἀντίληψη, ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῆς δασικῆς οἰκονομίας εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἀνάπτυξη ὀλοκλήρης τῆς ἐδαφικῆς οἰκονομίας. Καί ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ θὰ εἶναι ἐφαρμοσ-

μη και άποδοτική ή πολιτική, που θ' άναγνωρίζει, ότι τὰ έλληνικά δάση δέν άξιοποιούν μονάχα τὰ άπόλυτα δασικά έδάφη, αλλά, σε μεγάλο βαθμό, και όλόκληρο τὸ παραγωγικό έδαφος τῆς χώρας. Τὴν κυριαρχική δὲ αὐτὴ ἐπίδραση τῆς δασοπονίας, ἢ μελλοντικῆς δασικῆς πολιτικῆς πρέπει νὰ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ μεταφέρει ἀπὸ τὴ θεωρία στὴν πράξη και νὰ τὴν ὑλοποιεῖ σὲ θετικὰ οἰκονομικὰ ἀποχτήματα — τὴν ἐπιπρόσοδο.

Γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν ὑπέρτατο αὐτὸ σκοπὸ, ἡ δασικὴ πολιτικὴ πρέπει, μαζί με τὴ ρεαλιστικὴ αντίληψη, ν' ἀποχτήσῃ και δυναμικὴ ὀργάνωση. Καὶ τὴν ὀργάνωση αὐτὴ θὰ τὴν καταχτήσει, όταν οἱ σκοποὶ τῆς συνδυάζονται ὀλοκληρωτικὰ και ἀπόλυτα με τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ και ἰδιαίτερα με τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν. Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς — και μόνον αὐτὸς — θὰ ἐπιτρέψει νὰ κινητοποιηθεῖ ἡ ἀνεξάντλητὴ λαϊκὴ δραστηριότητα και πρωτοβουλία και νὰ συγκροτηθεῖ ἔτσι ὀλοκληρὸς ὁ μηχανισμὸς γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ μεγάλου ἔργου πάνω σὲ βάση συνεταιριστικῆς.

Ὀλοκληρώνοντας τὶς ἀντιλήψεις αὐτές, μπορούμε νὰ ποῦμε, ὅτι τὰ δασοπολιτικὰ μέτρα, που θὰ ἐφαρμόζονται στὰ διάφορα στάδια τῆς δασικῆς ἀνασυγκρότησης, πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογα με τὶς νέες συνθήκες που θὰ δημιουργήσῃ και θὰ δημιουργεῖ ἡ ἐντατικοποίηση τῆς ἑδαφικῆς οἰκονομίας. Καί, γιὰ τὸ λόγο τοῦτο, εἶναι ἀδύνατο νὰ προβλεφτοῦν ἀπὸ τώρα θεωρητικὰ. Ὀπωσδήποτε, ὅμως, ἡ πρώτη προσπάθεια γιὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴ τῆς δασικῆς πολιτικῆς στὶς νέες κατευθύνσεις και στὶς ἀνάγκες τοῦ ἀναμορφωτικοῦ τῆς δασοπονίας προγράμματος, που περιγράψαμε στὸ προηγούμενο κεφάλαιο, θὰ στηρίζεται ἀναγκαστικὰ στὴ λήψη τῶν πιὸ κάτω γενικῶν μέτρων:

1) Τὴν παραχώρηση τῶν δασῶν στὶς κοινότητες. Πολλοὶ λόγοι συνηγοροῦν γιὰ τὴν παραχώρηση τῶν δασῶν στὶς ὀρεινὲς κοινότητες τῆς χώρας: ἀλλὰ οἱ σπουδαιότεροι εἶναι, ὅτι μόνον ἔτσι τὰ ἑλληνικά δάση, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, θὰ συνδεθοῦν οὐσιαστικὰ με τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν κι ἀπὸ τὴν ἄλλη θὰ ἀποχτήσουν και τὰ ἴδια οἰκονομικὴ ὄντοτητα και δραστηριότητα.

Οἱ ὀρεινοὶ ἀγρότες, πού, ὅπως ξέρουμε, ζοῦν κάτω ἀπὸ τὶς χειρότερες συνθήκες, ἔχουν κάθε δικαίωμα νὰ διεκδικήσουν μέτρα προστασίας και ἀνάπτυξης τῆς οἰκονομίας τους ἀνάλογα με τὰ μέτρα που πάρθηκαν γιὰ τὴ γεωργικὴ ἀποκατάσταση τῶν ἀγροτῶν τῶν πεδινῶν περιοχῶν τῆς χώρας. Καὶ ἡ παρα-

χώρηση τῶν δασῶν στὶς ὀρεινὲς κοινότητες πρέπει νὰ εἶναι, πρὶν ἀπ' ὅλα, ἓνα μέτρο ἀποκατάστασης τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν. Μποροῦμε δὲ νὰ εἴμαστε ὅλοι βέβαιοι, ὅτι ἀπὸ τὴ λήψη τοῦ μέτρου αὐτοῦ δὲ θὰ προκύψει μονάχα ὄφελος γιὰ τοὺς δασικοὺς ἀγρότες, ἀλλὰ και γιὰ τὰ ἴδια τὰ δάση: κι αὐτό, γιὰ τὴ οἰκονομικὴ χρησιμότητα, που θὰ ὑλοποιεῖται καθημερινὰ ἀπὸ τὴ λογικὴ και ἐπωφελὴ γιὰ ὅλους ἐκμετάλλευση, θὰ δημιουργήσῃ τὴν κατάλληλη ψυχολογία προστασίας τῶν δασῶν, που θ' ἀξίζει στὴν πράξη πολὺ περισσότερο ἀπὸ ὅλα τὰ τεχνητὰ φιλοδασικὰ αἰσθήματα. Ἄλλὰ δέν εἶναι μονάχα αὐτό.

Μὲ τὸ ριζοσπαστικὸ μέτρο τῆς κοινοτικοποίησης τῶν δασῶν, ἡ οἰκονομικὴ ἀδράνεια που χαρακτηρίζε και χαρακτηρίζει οὐσιαστικὰ και σήμερα τὴν ἑλληνικὴ δασοπονία και που — ὅπως ἀναπτύξαμε στὸ προηγούμενο μέρος — ὀδήγησε ἀναγκαστικὰ στὴν ἀντικατάσταση τῆς δασικῆς ἐκμετάλλευσης ἀπὸ τὴν κτηνοτροφικὴ, ὀδήγησε δηλαδὴ στὸν περιορισμὸ και στὴν καταστροφὴ τῶν δασῶν, ἡ οἰκονομικὴ αὐτὴ ἀδράνεια θὰ ἐξαφανιστεῖ. Τὰ δάση με τὴν ἀπόχτηση τοῦ συγκεκριμένου ἰδιοχτήτη θ' ἀποχτήσουν συγκεκριμένο οἰκονομικὸ σκοπὸ και τρόπο ἐκμετάλλευσης.

Ὡστόσο, ἡ παραχώρηση τῶν δασῶν στὶς κοινότητες δέν ἀποτελεῖ πανάκεια. Μόνον, όταν οἱ ἰδιοχτήτριες τῶν δασῶν κοινότητες αὐτοδιοικοῦνται πραγματικὰ και καθοδηγοῦνται ἀπὸ μιὰ ἄρτια και φωτισμένη δασικὴ ὑπηρεσία, θὰ μπορέσουν νὰ συμβάλλουν στὴ δασικὴ ἀναγέννηση τῆς χώρας. Μόνον τότε οἱ ἀγρότες, που ἀποτελοῦν τὴν ψυχὴ τῶν δασῶν, θὰ μπορέσουν νὰ νιώσουν καλύτερα τὶς ἀνάγκες τους και νὰ ἐμπνεύσουν στὸ Κράτος ἓνα ἐπιστημονικὸ και τεχνικὸ σχέδιο, που και τοὺς ἴδιους θὰ ἐξυπηρετήσῃ και τὴ δασικὴ οἰκονομία τοῦ τόπου θὰ ἀναπτύξει.

Ἐτσι, οἱ ἰδιοχτήτριες τῶν δασῶν κοινότητες θὰ μπορέσουν νὰ ὀργανωθοῦν σὲ δευτεροβάθμιες περιφερειακὲς ἐνώσεις, που τελικὰ θ' ἀποτελέσουν μιὰ δασοκτημονικὴ ὀμοσπονδία. Ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία δασῶν, συνεργαζόμενη στενὰ με τὴ διοίκηση τῆς ὀμοσπονδίας αὐτῆς, θὰ εἶναι τότε σὲ θέση νὰ παίρνει τὰ γενικὰ μέτρα δασικῆς πολιτικῆς με τὴ βεβαιότητα τῆς πραχτικῆς τους ἐφαρμογῆς. Ἡ σύγκρουση, που σήμερα ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν ἐπίσημη πολιτικὴ και στὶς διαθέσεις τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, θὰ λείψει και ἡ ἀρμονικὴ συνεργασία, που θὰ ἐπιτευχθεῖ ἔτσι σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα, θὰ πετύχει ἐκεῖνο, που ὁ καταναγκασμὸς και ἡ βία μέσα σὲ μιὰ ἐκατονταετία και περισσότερο, ἀναμφισβήτητα δὲ μπόρεσαν νὰ πραγματοποιήσουν: τὴν ἐκμετάλλευση και τὴ σωτηρία τῶν δασῶν.

2) Τὴν ἀναδιοργάνωση τῆς Δασικῆς Ὑπηρεσίας. Μὲ ὅσα ἀναφέραμε παραπάνω γίνεται φανερό, ὅτι, ἀπὸ ἐπιστημονικὴ ἄποψη, τὸ κύριο βάρος γιὰ τὴ σύνταξη και τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ σχεδίου ἀνασυγκρότησης τῆς δασοπονίας θὰ πέσει, φυσικὰ, στοὺς ὤμους τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας.



Όμως, για ν' ανταποκριθεί ή δασική υπηρεσία στα μεγάλα αυτά καθήκοντα, θα πρέπει να αναδιοργανωθεί — να αύξηθεί ποσοτικά και να βελτιωθεί ποιοτικά. Όλοκληρο τὸ ὀργανωτικὸ σύστημα τῆς δασικῆς υπηρεσίας, για νὰ προσαρμοστὲί πρὸς τὴ νέα κατάσταση, πρέπει ν' ἀποβάλλει ὀλότελα τὸ σημερινὸ φοροτεχνικὸ του χαραχτήρα και ν' ἀποχτήσῃ τὴν ἰκανότητα τῆς ἐποικοδομητικῆς συνεργασίας με τὶς ἰδιοχτήτριες κοινότητες, τὶς δασικὲς συνεταιριστικὲς ὀργανώσεις και τοὺς δασικοὺς ἀγρότες τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν. Περιορίζοντας δὲ παραπέρα τὶς γραφειοκρατικὲς — διοικητικὲς και ὕλωρικὲς — διατυπώσεις και ἀποχτώντας με τὸν τρόπο αὐτὸ ὀργάνωση καθαρὰ δασοτεχνική, ἡ δασική ὕπηρεσία θα μπορέσει νὰ ἀσχοληθῆ ὀυσιαστικά και ἀποτελεσματικά με τὸ κύριο ἔργο τῆς, τὸ διαχειριστικό. Ἀλλά, τὸ ἔργο τῆς δασικῆς ὕπηρεσίας δὲν περιορίζεται πια ὡς αὐτοῦ.

Μὲ τὴν κοινοτικοποίηση, τὰ δάση θα τὰ ἐκμεταλλεύονται ἀπευθείας οἱ ἰδιοχτήτριες κοινότητες (αὐτεπιστοασία), πού θα χρησιμοποιοῦν για τὴν πραγματοποίηση τῶν δασικῶν ἐργασιῶν τοὺς συνεταιρισμένους δασικοὺς ἐργάτες τῆς περιοχῆς. Μὲ τὸ σύστημα ὀμως αὐτὸ τῆς αὐτεπιστοασίας εἶναι φανερό, ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ δασολογικοῦ και μεσοδασικοῦ προσωπικοῦ πολλαπλασιάζεται, μιὰ πού, ἐξὸν ἀπὸ τὴ διαχείριση τῶν δασῶν, θα ἀναλάβῃ ἐπιπρόσθετα τὴν ὀργάνωση και τὴν ἐποπτεία τῆς δασικῆς ἐπιχείρησης. Ἐτσι, ἡ ἀνάγκη για τὴν ἀριθμητικὴ αὐξηση τοῦ δασοτεχνικοῦ προσωπικοῦ, προβάλλει περισσότερο ἐπιταχτική.

Και πραγματικά. Ὁ ἀριθμὸς τῶν δασαρχῶν, ὀπως και τῶν δασονόμων και δασοκόμων, πού ὕπηρετοῦν σήμερα στὴ Δασική ὕπηρεσία, εἶναι, ὀπως εἶπαμε, ὀλότελα ἐνεπαρκῆς· θα εἶναι δὲ ἀνεπαρκέστατος για τὴν ἐκπόνηση και τὴν ἐφαρμογή τοῦ σχεδίου. Ἰδανική λύση, για μιὰ πραγματικὰ συστηματικὴ διαχείριση και ἐκμετάλλευση τῶν ἑλληνικῶν δασῶν, θα ἦταν ἂν κάθε ἰδιοχτήτρια κοινότητα μπορούσε νὰ διαθέσει ἕνα διαχειριστὴ-ἐφαρμοστὴ δασολόγο. Ὀμως, ἐπειδὴ αὐτὸ στὴν ἀρχὴ τουλάχιστο εἶναι ἀδύνατο, θα πρέπει μόνο οἱ σπουδαιότερες ἰδιοχτήτριες δασῶν κοινότητες νὰ ἀποχτήσουν μόνιμο δασολόγο, ἐνῶ οἱ ἄλλες συνδυασμένες ἀνὰ δύο ἢ τρεῖς νὰ προσλάβουν ἀπὸ ἕνα. Ἐτσι ὕπολογίζουμε ὅτι για τὴν κρατικὴ και τὴν κοινοτικὴ δασικὴ ὕπηρεσία θα χρειαστοῦν συνολικά 650-700 δασολόγοι πλαισιωμένοι για τὴν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου τους ἀπὸ ἀνάλογο μεσοδασικὸ προσωπικό.

Ἡ κοινοτικοποίηση θα διευκολύνει και τὴ φύλαξη τῶν δασῶν. Ὀπωςδῆποτε, ὀμως, κάθε ἰδιοχτήτρια κοινότητα θα χρειάζεται ἀπὸ ἕνα — οἱ σπουδαιότερες ἀπὸ δύο ἢ και περισσότερους — δασοφύλακα· ἔτσι πού, ὀπως ὕπολογίζουμε, θα πρέπει συνολικά νὰ ὕπηρετοῦν 2.000-2.200 δασοφύλακες.

3) Τὴν ἐπίλυση τοῦ ζήτη-

ματος τῆς καυσοξύλευσης. Ἡ καυσοξύλευση, πού ἔχει μιὰ τόσο βαρεὴ ἐπίδραση στὴν κατάσταση τῶν ἑλληνικῶν δασῶν, πρέπει, με τὴν προσπάθεια για τὴν ἀναπροσαρμογὴ τῆς δασικῆς πολιτικῆς νὰ μελετηθῆ εἰδικὰ και ἀπὸ τὶς δυὸ γνωστὲς πλευρὲς πού παρουσιάζει: τὴν ποσοτικὴ και τὴν ποιοτικὴ. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ ἐξευρεθοῦν οἱ τρόποι, πού και τὰ ποσὰ τῆς ὕλοτομούμενης καύσιμης ὕλης θα περιορίσουν και τὸν τρόπο τῆς ὕλοτομίας τῆς ἀπὸ τὰ δάση θα ὀργανώσουν και θα συστηματοποιήσουν διαχειριστικά. Και οἱ δύο δὲ αὐτὲς ἐπιδιώξεις, με τὴν κοινωνικὴ και ὀικονομικὴ πρόοδο πού θα ἀναπτύσσεται ἀπὸ τὴν ἐντατικοποίηση τῆς ἐδαφοπονίας και γενικά τῆς ἑθνικῆς ὀικονομίας, θα ἀποβαίνουν ὀλοένα και περισσότερο πραγματοποιήσιμες.

4) Τὴν ἀνάπτυξη τῶν τεχνικῶν μέσων. Ἀπὸ τὸ γενικὸ πνεῦμα τούτης τῆς μελέτης φανερώνεται, ὅτι κανένας ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τοῦ προγράμματος δὲ θα μπορέσει νὰ πραγματοποιηθῆ ἂν ἡ δασικὴ ὀικονομία δὲν ἀποχτήσῃ ἕνα συγχρονισμένο και ἄρτιο τεχνικὸ ἐξοπλισμὸ — δασικοὺς δρόμους, μεταφορικὰ μέσα, βιομηχανικὲς ἐγκαταστάσεις, δασικὰ κτίρια, ἀποθήκες, σύγχρονες μηχανὲς και ἐργαλεῖα κλπ.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πιὸ σπουδαίους λόγους, πού ἐμποδίζουν σήμερα τὴ συστηματικὴ και σ' ὀλη τους τὴν ἔκταση ἐκμετάλλευση τῶν δασῶν, εἶναι και ἡ ἑλλειψη δασικῶν δρόμων. Για νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἐντατικοποίηση και ἡ ἐπέκταση τῆς δασοπονίας, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κατασκευαστῆ ἄρτιο ὀδικὸ δίκτυο και γενικά νὰ ὀργανωθῆ σύστημα δασικῶν μεταφορῶν, ἀνάλογο με τὶς ἀνάγκες τῆς δασικῆς παραγωγῆς και διαχείρισης. Παράλληλα δὲ με τὴν ὀλοκλήρωση τῆς δασικῆς ὀδοποιίας πρέπει νὰ προωθείται ἡ ἀνάπτυξη τῆς δασικῆς βιομηχανίας για τὴν ἐπεξεργασία τῆς ξυλείας και τῶν ἄλλων δασικῶν προϊόντων, ὀ ἐφοδιασμὸς τῶν δασικῶν ἐκμεταλλεύσεων με συγχρονισμένα μηχανήματα και ἐργαλεῖα και ἡ ἴδρυση δασικῶν ἐγκαταστάσεων.

5) Τὴν ἀνάπτυξη τῶν τεχνικῶν ὕπηρεσιῶν. Ἡ σύμφωνα με τὸ σχέδιο ἀνασυγκρότησης ἐπέκταση τῆς δασοπονίας σὲ νέα ἐδάφη θα στηριχθῆ βασικά σὲ δυὸ εἰδικούς δασοτεχνικοὺς κλάδους: τὴν ὕπηρεσία τῶν Ἀναδασώσεων και τὴν ὕπηρεσία τῶν Ὀρεινῶν Ὑδρονομικῶν Ἐργῶν. Εἶναι αὐτονόητο, ὅτι οἱ δυὸ αὐτὲς ὕπηρεσίες πρέπει νὰ πάρουν τὴν πιὸ ἄρτια ὀργανωτικὴ τους ἀνάπτυξη, για νὰ μπορέσουν ἔτσι νὰ πραγματοποιήσουν, ἐξὸν ἀπὸ τὸ καθαρὰ δασοπονικὸ τους ἔργο, και τὴν εὐρύτερη ἐδαφοπροστατευτικὴ και ἐδαφοπλαστικὴ τους ἀποστολή.

6) Τὴ συνεταιριστικὴ ὀργάνωση. Ὀπως ἀναφέραμε κιόλας σὲ προηγούμενη παράγραφο, ἡ δασικὴ ἐκμετάλλευση, ὀπως και ἡ δασικὴ ἐπιχείρηση, θα πραγματοποιοῦνται στὸ μεγαλύτερο μέρος με ὀργάνωση

συνεταιριστική. Έτσι, συνεταιριστικά δὲ θὰ ὀργανωθοῦν μονάχα οἱ ἰδιοχτήτριες δασῶν κοινότητες (γιὰ τὴν ἐκτέλεση μικρῶν καὶ μεγάλων δασοτεχνικῶν ἔργων, γιὰ τὴν ἴδρυση δασικῶν ἐγκαταστάσεων, γιὰ τὴν προμήθεια μηχανῶν κλπ.), ἀλλὰ παραπέρα οἱ δασεργάτες καὶ γενικὰ ὁλόκληρος ὁ δασικὸς κόσμος τῆς χώρας, καὶ

7) Τὴν ἀναδιοργάνωση τῆς Δασικῆς Ἐκπαίδευσης. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀμφιβολία, ὅτι στὴν κατάρτιση καὶ πραγματοποίηση ἑνὸς τόσο μεγάλου προγράμματος ἢ συμβολῆ τῆς θεωρίας ποὺ καλλιεργεῖ ἡ δασικὴ ἐκπαίδευση θὰ εἶναι πρωταρχικὴ. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει μονάχα νὰ συστηματοποιηθεῖ καὶ νὰ διευρυνθεῖ ἡ λειτουργία τῆς Ἀνωτάτης Δασολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλὰ, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἴδρυσης τοῦ τρίτου Πανεπιστημίου τῆς Πάτρας, νὰ ὀργανωθεῖ καὶ δεύτερη· ὅπως ἐπίσης νὰ ὀργανωθοῦν καὶ νὰ λειτουργήσουν συστηματικὰ μέσες καὶ κατώτερες δασικὲς σχολὲς γιὰ τὴν ἐκπαίδευση μέσου δασοτεχνικοῦ καὶ κατώτερου ὑλωρικοῦ προσωπικοῦ. Ἡ δασικὴ δμῶς μόρφωση πρέπει νὰ ἔχει τὴν εὐεργετικὴ τῆς προέκταση καὶ πρὸς τὶς ἐνδιαφερόμενες λαϊκὲς μάζες· ἔτσι ποὺ ὁ δασικὸς καὶ γενικὰ ὁ ἀγροτικὸς κόσμος νὰ μπορέσει νὰ διαφωτισθεῖ πάνω στὰ ἀπλούστερα δασικὰ ζητήματα, γιὰ νὰ ἐκτιμήσει τὴ σημασία τῶν δασῶν καὶ τῆς δασικῆς οἰκονομίας.

Ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἐφαρμογὴ ἑνὸς τέτοιου προγράμματος ἀνασυγκρότησης τῆς δασικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας θὰ χρειαστεῖ πολλὰ δεκαετίες. Μὰ τελικά, ἐξὸν ἀπὸ τὴν ἐντατι-

κοποίηση τῆς δασοπονίας στὴ σημερινὴ ἔκταση τῶν δασῶν, θὰ πετύχει καὶ δυὸ ἄλλους μεγάλους σκοπούς: Θὰ ἀξιοποιήσῃ καὶ θὰ ἐκμεταλλεῖ νέες μεγάλες ἐκτάσεις (15 ἑκατομμύρια στρέμματα συνολικά), ποὺ μόνον τὸ κατώτερο ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τῆς ἐδαφικῆς οἰκονομίας γενικὰ ἔχει ἐγκαταλείψει ἴσαμε σήμερα σὲ μιὰ πρωτόγονη κτηνοτροφικὴ ἐκμετάλλευση. Καί, παραπέρα, στερεώνοντας καὶ ἐξασφαλίζοντας τὸ παραγωγικὸ ἔδαφος στὶς ὄρεινές περιοχές, θὰ ἀποκαλύψει, θὰ δημιουργήσῃ καὶ θὰ ἀξιοποιήσῃ νέες ἱκανότητες τῆς λεπτῆς — καὶ γι' αὐτὸ ἀνώτερης ποιότητας — ἑλληνικῆς γῆς, ποὺ σήμερα βρίσκονται κρυμμένες καὶ βαθμιαία ἐξαφανίζονται κάτω ἀπὸ τὴν κοινωνικοοικονομικὴ καὶ τεχνικὴ ἀνεπάρκεια καὶ καθυστέρηση.

Ἄλλὰ, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου, ἡ δασικὴ οἰκονομία θὰ ἀνυψωθεῖ σὲ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε ἡ ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν δασῶν παραγωγή, ἰδιαίτερα σὲ τεχνικὴ ξυλεία, θὰ καλύπτει ὅλες τὶς ἀνάγκες τῆς χώρας.

Ἡ προσπάθεια, ποὺ θὰ χρειαστεῖ γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ ἀναπλαστικοῦ σχεδίου, εἶναι τεράστια καὶ οἱ δυσκολίες ποὺ θὰ προκύψουν στὴ διάρκεια τῆς ἐφαρμογῆς του θὰ εἶναι ἀναμφισβήτητα πολλὰ καὶ μεγάλα. Ὅμως, αὐτὸ δὲν πρέπει ν' ἀποθαρρύνει κανέναν. Στὴ σημερινὴ ἀμιλλα τῶν λαῶν γιὰ μιὰ καλύτερη καὶ πιὸ πολιτισμένη ζωὴ, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει τὴ δύναμη νὰ μὴν καθυστερήσῃ. Καὶ καταχτώντας πραγματικὰ τὸ δρόμο τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀναδημιουργίας, ξανὰ θὰ φυτέψῃ μὲ τὰ δικά του τὰ χέρια τὰ δάση ποὺ ἀφάνισαν ἀπὸ τὴν ὁμορφὴ χώρα του ἡ καθυστέρηση καὶ ὁ πόλεμος. Τὰ δάση ποὺ χαρίζουν τὰ πλούσια δῶρα τους στολίζοντας τὴ γῆ.